

УДК 378.018.8:373.3.011.3–051

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Байдюк Любов, викладач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
ORCID: 0000-0002-0341-3797
E-mail: lubovsoroka17@gmail.com

*У статті аналізується технологічний підхід до формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання молодших школярів іноземних мов. Розглядається готовність учителя початкової школи до навчання іноземних мов у контексті особистісно-орієнтованого підходу як інтегративна якість особистості, що виявляється в єдності мотивації, професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, що є умовою реалізації професійно-педагогічної діяльності.
Ключові слова: технологія, методика, навчання, педагогічні технології, особистісно-орієнтований підхід, інтеграція, мотивація, психологічний підхід.*

TECHNOLOGICAL APPROACH TO FORMING FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL WILLINGNESS OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING TO YOUNGER LEARNERS

Baidiuk Liubov, Lecturer of Professional Techniques and Innovation Technologies Chair in Primary School, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.
ORCID: 0000-0002-0341-3797
E-mail: lubovsoroka17@gmail.com

The article analyzes a technological approach to the formation of the readiness of future primary school teachers to teach foreign languages to younger students. The readiness of the elementary school teacher to learn foreign languages in the context of a person-oriented approach is considered as an integrative quality of the individual, manifested in the unity of motivation, vocational and pedagogical knowledge, skills and abilities, which is a condition for the implementation of vocational and pedagogical activities.

It is established that vocational and pedagogical preparation of future primary school teachers of a foreign language is oriented mainly on the formation of subject-professional knowledge, skills, and is characterized by reproductive methods. Insufficient attention is paid to the problem of technology teaching of foreign languages; there are no textbooks on the methodology in which the analysis of different technologies of teaching foreign languages to junior pupils is given.

The didactic conditions for the formation of the readiness of future primary school teachers for the study of foreign languages are revealed, namely, the implementation of the subject-subject interaction of the teacher and the students on the basis of co-creation (relying on life experience, knowledge, interests, student personality orientation, reflection of the teacher's own activities, its inclusion in the

context of the student's activity, the transfer of knowledge and emotional value attitude to them, the dialogue of educational relationships); support in the training of future primary school teachers of foreign languages learning activities on design technologies (introduction of the design of future primary teachers of a foreign language as a form of pedagogical activity, which allows students to simulate an understanding of the future educational process); the integral nature of the training provided by the inclusion of issues of formation of readiness for the study of foreign languages in accordance with the basic forms of organization of vocational training for future teachers of primary schools.

Keywords: *technology, methodology, teaching, pedagogical technologies, person-oriented approach, integration, motivation, praxiological approach.*

Питання формування готовності до навчання у системі підготовки кваліфікованих учителів іноземних мов набуває особливого значення з огляду на тенденції розвитку світового співтовариства. Це впливає на соціальний статус іноземної мови як навчального предмету.

В умовах реформування освіти, зміни її парадигми з традиційної на особистісно-орієнтовану, спрямованістю на підвищення якості перед вищою педагогічною школою постає проблема вдосконалення підготовки професіонала, який не лише глибоко володіє знаннями з комплексу предметів, що вивчаються в початковій школі, але й легко орієнтується у новітніх досягненнях, у дидактичних та психологічних інноваціях, є здатним технологічно забезпечити навчально-виховний процес. Тому розвиток освіти сьогодні стає неможливим у межах вже існуючої моделі, необхідні нові ідеї стійкого розвитку. Нині система освіти, побудована на основі сучасних ідеологій, світогляду, сприяє тому, що становлення особистості майбутнього вчителя спрямоване на сталу реальність, на минуле. Така освіта вже не задовольняє вимог часу. Більш того, вона переважно зорієнтована на дисциплінарне розмежування знання та відірвана від проблем сьогодення.

Змінити існуючу модель розвитку можна лише шляхом зміни мислення та поведінки людей. Освіта – це не лише накопичення науково-технічних знань, це розвиток і гуманітарного мислення та впевненості в своїх силах, це і вміння діяти, тобто будувати свої стосунки з оточуючим середовищем на моральній основі. У зв'язку з цим виникає завдання пошуку засобів, які б забезпечили формування «прогресивної» індивідуальної та суспільної свідомості, а, отже, могли сприяти зміні всієї гуманітарної складової педагогічної культури.

На наш погляд, таким актуальним напрямком оптимізації професійної освіти є технологічний підхід (А. Алексюк, В. Беспалько, А. Бойко, В. Євдокимов, М. Євух, І. Зязюн, В. Кремінь, В. Монахов, І. Прокопенко, Г. Селевко, С. Сисоєва [3]) до формування навчально-методичного забезпечення процесу підготовки фахівців, як теоретичний орієнтир педагогічної науки, що охоплює вивчення та розробку цілей, змісту, методів навчання та проектування навчально-виховних процесів.

Про творче та технологічне опанування педагогічної діяльності йдеться у роботах таких педагогів як К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський [8; 2; 7, с. 163].

Так, К. Ушинський щодо педагогічної майстерності вчителя висловлював думки про те, що неможливо написати стислий педагогічний посібник, в якому викладач зможе знайти прямі вказівки як поводитися в тій чи іншій ситуації. Необхідний власний аналіз педагогічної дійсності, власне бачення сутності справи, пошуку необхідних педагогічних засобів [8, с. 212]. Отже, вчений пропонував вчителю створити власну

технологію навчання та не спираючись на думки авторитетів, проявити особистісну індивідуальність у професійній діяльності на рівні педагогічної майстерності, яка може бути доведена до рівня технології та проявлятися у здатності вчителя до самостійної роботи.

А. Макаренко розкрив тлумачення феномену «технологія» через поняття педагогічної майстерності. Обидві дефініції розглядалися ним не лише як сума засобів та прийомів, а як спрямованість педагогічного процесу на своєрідну «технологічну логіку» [2, с. 171].

Як бачимо згідно позицій дослідників, формування педагогічної майстерності є результатом авторства вчителя в проектуванні своєї професійної діяльності, яка відповідає певним нормативам та супроводжується варіюванням різноманітних педагогічних засобів.

У сучасній педагогічній дійсності співіснують поняття «виховна технологія», «технологія виховання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітня технологія». Науковці [1, с. 225; 6] висловлюють думки щодо недоцільності застосування понять «освітня технологія» та «виховна технологія» або «технологія виховання» оскільки, по-перше, освіта – це сукупність двох процесів: навчання і виховання, по-друге, виховання і розвиток як компоненти педагогічного процесу не мають чіткої діагностично визначеної мети, а розроблені методики розвитку окремих психічних властивостей, які дають позитивні результати, не містять системи діагностичних засобів. Тому їх можна назвати технологіями лише умовно. Правомірним на сьогодні вони вважають лише використання терміну «технологія навчання».

Для *технології навчання* характерним є моделювання способів вивчення певного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмету чи теми, що наближає її за багатьма параметрами до методики окремого предмету.

Метою статті є аналіз технологічного підходу до проблеми формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов.

Завданням статті є визначення дидактичних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов у вищій школі та технологічний підхід до проблеми формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов.

Дослідники виділяють наступні структурні компоненти педагогічної технології:

- на макрорівні: технології виховання та технології навчання;
- на мікрорівні:
 - а) концептуальну основу;
 - б) змістову частину, яка охоплює: постановку, уточнення, формулювання конкретних і загальних цілей щодо досягнення результатів, зміст навчального матеріалу;
 - в) процесуальну частину, яка складається з: організації навчального процесу відповідно до поставлених цілей; форм і методів навчальної діяльності викладача та студентів; управління навчальним процесом (корекція навчання з метою досягнення поставлених цілей, оцінка поточних результатів);
 - г) оцінно-результативний компонент [4].

Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання

іноземних мов ми будемо розглядати як технологію навчання (макрорівень), що містить концептуальну основу, цільовий, змістовий, мотиваційно-стимулювальний, процесуальний, контрольно-регулювальний та цінно-результативний компоненти (мікрорівень).

Розгляд особливостей сучасних тенденцій у трактуванні поняття «педагогічна технологія» дозволяє нам зробити висновок про те, що має право на існування технологічний підхід, відповідно вимог якого проектуватиметься та реалізовуватиметься процес формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов.

Вважаємо за доцільне виділити такі ознаки технологічності дидактичного процесу:

1. Цілі ставляться конкретні, їх виконання планується та організовується.
2. Використовується система раціональних способів для їх досягнення.
3. Розробляється та науково обґрунтовується система дій активних учасників педагогічного процесу.
4. Навчальний процес проектується з метою досягнення гарантованого кінцевого результату.
5. Відбувається взаємодія двох компонентів: дидактичного процесу та організаційної форми зі збереженням цілісності обох.
6. Процес навчання і засвоєння знань протікає через систему взаємодії людських і технічних ресурсів.
7. Спільна діяльність викладача та студентів підлягає алгоритмізації [5].

На основі узагальнення науково-педагогічного досвіду щодо питання дослідження нами виділяються наступні критерії формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов з урахуванням технологічного підходу:

- 1) наявність цілі, що чітко діагностується;
- 2) навчальний матеріал подається вигляді орієнтовних основ та системи лінгвометодичних задач і способів їх розв'язання;
- 3) наявність чітко та логічно визначених етапів вивчення матеріалу з вказівкою на способи взаємодії суб'єктів учіння на кожному з них;
- 4) стимулювання учасників навчального процесу з метою реалізації їх особистісних функцій (креативність, самореалізація);
- 5) використання інформаційно-технічної бази для створення позитивного впливу на перебіг навчально-виховної ситуації;
- 6) наявність комплексу діагностичних процедур, за допомогою яких у будь-який момент можна визначити ступінь досягнення запланованих цілей.

Професійна діяльність викладача є досить складним та багатограним процесом, який дає можливість для застосування різноманітних педагогічних технологій, динаміка створення яких останнім часом постійно зростає.

Спираючись на окреслені у параграфі дослідження вчених щодо сутності педагогічної технології, можемо зробити висновок про те, що головне її призначення вбачають у тому, щоб зробити навчально-виховний процес структурованим. У нашому дослідженні цільовим компонентом педагогічної технології є формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов. Отже, ми можемо теоретично окреслити основні її компоненти, що у своєму взаємозв'язку складають

логічну структуру:

– *цільовий* (постановка цілі: підготовка вчителя початкової школи, який володіє високим рівнем знань із психолого-педагогічних та фахових дисциплін, здатного творчо реалізовувати власну професійну (лінгводидактичну) діяльність);

– *змістовий* (відбір навчального матеріалу, структурування інтегрованого психолого-педагогічного, методичного та мовного матеріалу у вигляді навчально-педагогічних ситуацій, спрямованих на формування окреслених нами компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов);

– *процесуальний* (відбір методів, засобів, технологій та форм організації навчального процесу та позааудиторної роботи);

– *контрольно-регулювальний* (розробка діагностичних методик для констатації досягнутого рівня готовності);

– *оцінно-результативний* (оцінка ефективності та результативності експериментального навчання).

Отже, аналіз психолого-педагогічної, науково-лексикографічної та філософської літератури з проблеми сутності педагогічної технології та її місця в реалізації навчального процесу у ЗВО довів її важливе значення для процесу професійного становлення майбутнього вчителя початкової школи. Для сучасного періоду розвитку науково-педагогічної дійсності характерними є гуманізація, демократизація та стандартизація, що призводить до зростання ролі технологізації процесу формування готовності до професійної діяльності. Тому педагогічна технологія є гарантованим засобом досягнення мети, що охоплює механізми засвоєння знань, проектування, накопичення досвіду творчо-професійної діяльності. Її впровадження в практику підготовки вчителів початкової школи сприятиме формуванню їхньої готовності до навчання іноземних мов за оптимально короткі строки. Задля підтвердження доцільності та ефективності запропонованого технологічного підходу до формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання молодших школярів іноземної мови, вважаємо за необхідне здійснити його практичну апробацію, що є перспективою подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бірюк Л. Я. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і технології (на матеріалі викладання російської мови): монографія. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2009. 317 с.
2. Лозова В. І. Педагогіка. Розділ «Дидактика»: [навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів педагогічних інститутів, учителів шкіл]. Київ: ІСДОУ, 1993. 140 с.
3. Педагогіка / под ред. Ю. К. Бабанського. Москва: Просвещение, 1988. 362 с.
4. Пенькова Р. И. Формирование у студентов педагогического института готовности к работе классного руководителя: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01. Ленинград, 1978. 24 с.
5. Симонова Н. М. Экспериментальное исследование структуры мотивации при усвоении иностранного языка в вузе: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 19.00.07. Москва, 1982. 16 с.
6. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання. Львів: СПОЛОМ, 2000. 421 с.
7. Сорокин Ю. А. Психолінгвістическіе аспекты изучения текста: монографія. Москва, Изд-во МГОУ, 2003. 144 с.
8. Удовиченко Г. М. Науково-дослідна робота студентів-майбутніх учителів. *Радянська школа*. 1974. № 7. С. 102–108.

REFERENCES

1. Biriuk, L. Ya. (2009). *Komunikatyvna kompetentnist' maibutnioho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i tekhnolohii (na materialy vykladannia rosiiskoi movy)*. Hlukhiv: RVV Hlukhivskoho NPU im. O. Dovzhenka [in Ukrainian].
2. Lozova, V. I. (1993). *Pedahohika. Rozdil "Dydaktyka"*. Kyiv: ISDOU [in Ukrainian].
3. *Pedagogika*. (1988). Yu. K. Babanskogo (Ed.). Moscow: Prosveschenie [in Russian].
4. Pen'kova, R. I. (1978). *Formirovanie u studentov pedagogicheskogo instituta gotovnosti k rabote klassnogo rukovoditelja. Extended abstract of candidate's thesis* [in Russian].
5. Simonova, N. M. (1982). *Eksperimentalnoe issledovanie strukturyi motivatsii pri usvoenii inostrannogo yazyika v vuze. Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
6. Sikorskyi, P. I. (2000). *Teoriia i metodyka dyferentsiiovanoho navchannia*. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
7. Sorokin, Yu. A. (2003). *Psiholingvisticheskie aspekty izucheniya teksta*. Moscow: Izd-vo MGOU [in Russian].
8. Udovychenko, H. M. (1974). *Naukovo-doslidna robota studentiv-maibutnikh uchyteliv. Radianska shkola – Soviet school, 7, 102–108* [in Ukrainian].